

Περίληψη στα ελληνικά:

Στόχος της παρούσας διατριβής είναι η ανίχνευση και παρουσίαση του δικονομικού πλαισίου διεξαγωγής της πολιτικής δίκης και, ευρύτερα, της επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών στην αρχαία Αθήνα, με κύρια πηγή και αντικείμενο έρευνας τους σωζόμενους δικανικούς λόγους και, συμπληρωματικώς, τις λοιπές ιστορικές, φιλολογικές και επιγραφικές μαρτυρίες. Μεθοδολογικό εργαλείο προσέγγισης των υπό εξέταση ζητημάτων, ανασύνθεσης του ισχύοντος δικονομικού πλαισίου και εξαγωγής συμπερασμάτων ως προς τη δραστικότητα της αθηναϊκής δικαιοσύνης αποτελούν οι γνωστές από το σύγχρονο δίκαιο αρχές οργάνωσης και συστηματοποίησης της διαδικασίας που είναι ευρύτερα γνωστές υπό το όνομα "θεμελιώδεις αρχές της δίκης", μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται, ενδεικτικώς,

- α) η αρχή του (αμετάθετου της εξουσίας του) φυσικού δικαστή,
- β) η αρχή της ισότητας των διαδίκων,
- γ) η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως (*audiatur et altera pars*),
- δ) αρχή της διαθέσεως και η αντίθετη της αρχής της αυτεπάγγελτης ενέργειας του δικαστηρίου,
- ε) η αρχή της τηρήσεως προδικασίας,
- στ) η αρχή της δημοσιότητας της δίκης,
- ζ) η αρχή της συζητήσεως ή ανακρίσεως,
- η) η αρχή της έγγραφης ή προφορικής διεξαγωγής της διαδικασίας,
- θ) η αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης,
- ι) η αρχή της οικονομίας της δίκης,

παράμετροι στις οποίες, προϊούσης της ερεύνης, επιφυλάσσονται να προστεθούν ορισμένες ειδικότερες (προσιδιάζουσες στο αθηναϊκό νομικό σύστημα) αρχές, όπως π.χ. της δημοκρατικής (υπό ενόρκων δικαστών) στελέχωσης του δικαστηρίου της Ηλιαίας, της αυτοπρόσωπης (άνευ συνηγούρου) επιχείρησης των δικαστικών πράξεων, της προαγωγής συμβιβαστικής επίλυσης των διαφορών κτλ.

Όσον αφορά τη δομή και τη θεματική της διατριβής, με γνώμονα την ανωτέρω βασική προοπτική και στόχευση και υπό την επιφύλαξη ορισμένων αναγκαίων επιμέρους προσαρμογών, η γενομένη έρευνα και εξέταση θα περιλαμβάνει:

- α) στο πρώτο (εισαγωγικό) κεφάλαιο μια σύντομη αναφορά στο εθιμοτυπικό επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών κατά την ηρωική και αρχαϊκή εποχή στον ελληνικό κόσμο, καθώς και στην απονομή της δικαιοσύνης κατά τους αιώνες που προηγήθηκαν της κλασικής εποχής,

β) στο κυρίως μέρος αυτοτελή ανάλυση κάθε δικονομικής αρχής, των λόγων υιοθέτησης της, του βαθμού εφαρμογής και τήρησης της στην πράξη, των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων της συγκεκριμένης επιλογής και των τυχόν εξαιρέσεων ή αποκλίσεων και
γ) στον επίλογο συναγωγή ορισμένων γενικότερων συμπερασμάτων αναφορικά με την ύπαρξη κράτους δικαίου και τη δραστηριότητα της παρεχόμενης έννομης προστασίας, κατ' αναλογία και προς τη σύγχρονη εμπειρία.

Summary in english:

The goal of the present dissertation is the discovery and presentation of the procedural frame of the civil trial and, more broadly, of the settlement of private disputes in ancient Athens, with main source of information and main object of research the surviving speeches of the Attic orators and, additionally, the rest historical, philological and epigraphical testimonies. Intended methodological tool of approach of the relevant issues, reconstitution of the procedural frame and drawing of conclusions are the familiar to us from the contemporary law principles of organization and systematization of the procedure known better under the name "fundamental principles of trial", amongst which are included, indicatively,

- a) the principles of judicial independence, competence and impartiality
- b) the principle of equality of parties,
- c) the adversarial principle,
- d) the principle of initiation of the proceedings by the parties or by the court,
- e) the principle of existence of a pre-trial stage,
- f) the principle of publicity,
- g) the adversarial or inquisitorial system,
- h) the principle of orality or literacy,
- i) the principle of fairness,
- j) the principle of an efficient and speedy procedure,

factors to which, in the progress of our study, may be added some more specialized (characteristic of the Athenian legal system) principles, such as the democratic recruitment in Heliiaia (jurors), the conduct of the procedural acts in person (without a counsel), the encouragement of out-of-court settlement etc.

As for the structure and the content of our dissertation, in the course of the above perspective and target and with reservation to some necessary adjustments, the research and examination shall contain:

- a) in the first (introductory) chapter a short reference to the ceremonial of dispute settlement in the heroic and archaic era in the Greek world and the administration of justice in the centuries preceding the classic era,
- b) in the main part special analysis of each procedural principle, the reasons for their adaptation, the degree of their application and compliance of the parties, the advantages and disadvantages of the specific option and possible exceptions or deviations and
- c) in the epilogue the drawing of conclusions related to the existence of a state of justice in Athens and the effectiveness of the provided legal protection, in proportion to our modern experience.